

Nr 144.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åtgärder för förbättring av kommunikationsförhållandena i Norrland.
(4:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Velanders m. fl.* (I: 137) och den andra inom andra kammaren av herr *Sandberg m. fl.* (II: 231), har hemställts, att riksdagen måtte *dels* i skriftelse till Kungl. Maj:t hemställa, att de av norrlandskommittén framställda förslagen om nedsättning av järnvägstaxorna för långa transporter och om tillämpning av s. k. virtuella avstånd liksom i fråga om persontaxorna snarast möjligt måtte upptagas till behandling utan avvaktan på slutförandet av järnvägstaxeutredningens undersökningar i övrigt ävensom att en plan för anläggande av sådana stambillinjer, som likaledes föreslagits av norrlandskommittén, måtte upprättas samt förslag till planens fullföljande snarast möjligt underställas riksdagen vid dess eventuella höstsession eller i varje fall senast i början av nästkommande år, *dels ock* vid sitt ståndpunktstagande till de i statsverkspropositionen framställda förslagen om anslag till vägunderhåll och vägbyggnader beakta vad i motionen anförts om angelägenheten av att tillräckliga medel stå till förfogande för anläggande av vägar och broar inom Norrland.

Beträffande de skäl, motionärerna anför till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionen I: 137.

I vad motionerna avse anslagen under sjätte huvudtiteln till vägunderhåll och vägbyggnader har utskottet tidigare behandlat desamma i sitt utlåtande nr 6 (punkten 9), vilket godkänts av riksdagen.

Utskottet. Den betydelse goda kommunikationer ha för utvecklingen av en landsdels näringsliv och levnadsförhållanden är allmänt erkänd. Det är givet, att särskilt inom Norrland på grund av glesbebyggelsen och de långa avstånden stora svårigheter förelegat, icke minst av ekonomiska skäl, att utbygga kommunikationsnätet i relativt sett samma omfattning som i övriga delar av landet. Redan härigenom kunna måhända förutsättningarna för en utveckling av näringslivet trots rikliga naturtillgångar sägas ha varit sämre än på andra håll. Härtill kommer att de höga transportkostnaderna till följd av de långa avstånden innebära en belastning vid landtransporter såväl på järnväg som med bil. Det lär därför icke behöva ifrågasättas, att

Bihang till riksdagens protokoll 1949. 6 saml. Nr 144—146.

en förbättring av transportförhållandena skulle underlätta en utbyggnad av näringslivet i Norrland, i varje fall beträffande sådana industrier, för vilka icke sjötransporter äro det naturliga kommunikationsmedlet. En från många håll såsom önskvärd ansedd differentiering av industrien skulle härigenom kunna bliva möjlig att ernå.

Det ter sig därför naturligt att norrlandskommittén ägnat här avsedda fråga ingående behandling och att kommittén ansett en förbättring av transportförhållandena utgöra en av de viktigaste förutsättningarna för den utveckling av näringslivet i Norrland, som kommittén främst anser innebära lösningen på norrlandsproblemen. I sådant hänseende har norrlandskommittén till en början förordat sänkning av taxorna på långa avstånd, tillämpning av s. k. virtuella avstånd vid beräkning av fraktkostnader inom Norrland, införande av rätt att utnyttja tur- och returbiljetter på samtliga reseavstånd ävensom taxenedsättning vid personbefordran på vissa linjer. Vidare har kommittén förordat en utbyggnad av kommunikationsnätet genom anläggande av vissa järnvägar och anordnande av s. k. stambillinjer med i princip statens järnvägars taxor och genomgående taxeberäkning.

Berörda förslag ha emellertid, såsom motionärerna framhållit, icke till någon del blivit förverkligade. Enligt utskottets mening är förevarande spörsmål av den betydelse icke blott för Norrland utan för landet i dess helhet, att ett ställningstagande icke bör helt skjutas på framtiden. Förslagen äro emellertid vittomfattande. Ej heller må förbises att deras genomförande, till den del de avse att ernå en utvidgning av det norrländska näringslivet, kan komma att ställa sådana anspråk på investeringar, som i nuvarande ekonomiska läge icke bedömas möjliga. Utskottet finner likväl rimligt att de överväganden, vilka motionärerna åsyftat, komma till stånd.

I fråga om nedsättning av järnvägstaxorna ha motionärerna hemställt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att de av norrlandskommittén framställda förslagen snarast möjligt upptagas till behandling utan avvaktan på slutförandet av järnvägstaxeutredningens förslag. Denna utredning avser en allmän revision av gods- och persontaxorna. Enligt förutredningen gällande direktiv har emellertid jämväl uppdragits åt utredningen att utreda, i vad mån norrlandskommitténs förslag kunde vara järnvägsekonomiskt berättigade och i vad mån redan nu järnvägsekonomiskt icke berättigade nedsättningar belastade statsbanorna. Det synes utskottet icke vara uteslutet att, såsom motionärerna framhållit, en dylik granskning skall kunna ske i förtur och utan att man avvaktar taxeutredningens undersökningar i övrigt. Härigenom erhålles ett underlag för ett slutligt bedömande av de framlagda förslagen.

I motionerna ha den ifrågasatta taxesänkningens inverkan på statens järnvägars driftresultat och härmed sammanhängande statsfinansiella problem icke berörts. Enligt utskottets uppfattning bör icke förbises, att en taxesänkning, i varje fall på längre sikt, icke nödvändigtvis behöver med-

föra en inkomstminskning, då trafikunderlaget kan förväntas komma att efter taxesänkningarna så småningom öka.

Beträffande stambillinjerna ha motionärerna hemställt att en plan för anläggandet av sådana stambillinjer, som av norrlandskommittén föreslagits, upprättas samt att förslag till planens fullföljande snarast möjligt underställes riksdagen. Utskottet finner de skäl som av norrlandskommittén anförts för anordnande av dylika stambillinjer ur olika synpunkter, icke minst med hänsyn till den relativt sett ringa kapitalinvesteringen, beaktansvärda. Utskottet finner därför välbetänkt att en plan för anordnande av här avsedda förbindelser upprättas. Utskottet får emellertid erinra om att på hemställan av 1948 års riksdag utredning redan pågår rörande järnvägslinje Ljusdal—Sveg—norska gränsen, varvid jämväl fråga om eventuellt anordnande av stambillinje skall beaktas. Utskottet är icke berett göra något uttalande huruvida de övriga stambillinjer, som kommittén förordat, böra komma till stånd. Denna fråga liksom frågan om hur linjerna lämpligen böra administreras och drivas torde således böra prövas i ett senare sammanhang. I anslutning till uppvaktningar inför utskottet av representanter för bussföretag, som nu driva trafik på olika håll inom Norrland, vill utskottet emellertid framhålla lämpligheten av att vid upprättandet av ifrågavarande planer kontakt tages med företag, som kunna komma att beröras av stambillinjer.

Utskottet, som icke anser sig böra förorda motionärernas yrkande att i det föregående angiven plan inom viss tid skall underställas riksdagen, får under återopande av det anförda hemställa,

att riksdagen må — i anledning av motionerna I: 137 och II: 231, såvitt nu är i fråga — i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att de i motionerna angivna, av norrlandskommittén framställda förslagen om nedsättning av järnvägstaxorna för långa transporter och om tillämpning av s. k. virtuella avstånd samt i fråga om persontaxorna måtte upptagas till behandling utan avvaktande av slutförandet av järnvägstaxeutredningens undersökningar i övrigt, ävensom att en plan för anläggande av sådana stambillinjer, som norrlandskommittén åsyftat, måtte upprättas.

Stockholm den 10 maj 1949.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 146.